

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Imię i nazwisko autora rozprawy:

mgr Daria Moskwa-Bęczkowska

Stopień naukowy oraz imię i nazwisko promotora rozprawy:

dr hab. Marianna Kotowska-Jelonek, prof. PŚk

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Rachunek kosztów działań jako narzędzie kształtowania efektywności ekonomicznej publicznych szkół wyższych w Polsce

Tematyka rozprawy doktorskiej dotyczy rachunku kosztów w uczelniach publicznych w Polsce. Zasadniczym celem pracy jest ocena możliwości, celowości oraz przydatności wdrożenia w publicznych szkołach wyższych rachunku kosztów działań, jako narzędzia stwarzającego podstawy do bardziej efektywnego zarządzania kosztami sektora szkolnictwa wyższego w Polsce.

W szczególności w kolejnych rozdziałach pracy:

- dokonano syntetycznej charakterystyki teoretycznych aspektów sektora publicznego ze względu na fakt, że uczelnie publiczne w Polsce są integralną częścią tego sektora; szczególną uwagę zwrócono na istotę sektora publicznego, jego zakres, rolę i znaczenie w gospodarkach rynkowych; omówiono główne problemy dotyczące pomiaru i oceny efektywności funkcjonowania sektora publicznego w gospodarkach rynkowych;
- przedstawiono strukturę podmiotową sektora szkolnictwa wyższego w Polsce oraz dokonano analizy głównych kategorii ekonomicznych uczelni publicznych, tj. przychodów, kosztów oraz wyników finansowych; szczególna uwaga zwrócona została na wielkość i strukturę kosztów uczelni publicznych w Polsce;
- dokonano analizy i oceny istniejącego rachunku kosztów w sektorze publicznych szkół wyższych w Polsce; omówiono zasady ewidencji, rozliczania oraz kalkulacji kosztów w uczelniach publicznych, wynikające zarówno z teorii rachunku kosztów, jak i obowiązujących uregulowań prawnych; przedstawiono problem kalkulacji kosztów jednostkowych kształcenia w uczelniach publicznych oraz opracowano graficzny model kalkulacji tych kosztów; model ten został zweryfikowany na przykładzie jednego z wydziałów hipotetycznej uczelni publicznej; dokonano oceny przydatności stosowanego w uczelniach publicznych rachunku kosztów do efektywnego zarządzania kosztami tych jednostek; w procesie weryfikacji wykorzystano, między innymi, badania ankietowe;
- dokonano charakterystyki wybranych systemów rachunku kosztów, określanych w literaturze przedmiotu mianem nowoczesnych systemów rachunku kosztów; ze względu na cel rozprawy, szczególną uwagę poświęcono analizie istoty, założeń i struktury rachunku kosztów działań; przedstawiono te aspekty rachunku kosztów działań, które związane są z pomiarem i oceną efektywności podmiotów, wykorzystujących go.

W części analitycznej pracy przedstawiono – na zasymulowanym przykładzie – uwarunkowania, wymagania, procedurę wdrażania w uczelni publicznej rachunku kosztów działań oraz sposób i wyniki kalkulacji jednostkowych kosztów kształcenia. Zbudowano autorski model rachunku kosztów uczelni publicznej, w którym uwzględniono zarówno założenia rachunku kosztów działań, jak też wymagania, wynikające z obowiązujących regulacji prawnych. Dokonano implementacji opracowanego modelu rachunku kosztów w hipotetycznej uczelni publicznej, oraz skalkulowano jednostkowe koszty kształcenia dla jednego z wydziałów tej uczelni.

W końcowej części pracy dokonano oceny przydatności opracowanego modelu rachunku kosztów dla potrzeb zarządzania kosztami uczelni publicznych w Polsce i poprawy ich efektywności.

SUMMARY

Surname and name of the Author of the dissertation:

mgr Daria Moskwa-Bęczkowska

Academic degree, surname and name of the promoter of the dissertation:

dr hab. Marianna Kotowska-Jelonek, prof. PŚk

The title of the dissertation:

Activity Based Costing as a tool of economic efficiency formation of public universities in Poland

The dissertation is focused on the cost accounting in public universities in Poland. The main purpose of the dissertation was to assess the possibilities, purposefulness and usefulness of implementation of Activity Based Costing in public universities as a tool creating the basis for more effective cost management of higher education sector in Poland.

In particular in the next chapters of the dissertation:

- the synthetic characteristics of theoretical aspects of the public sector was carried out, due to the fact that public universities in Poland are an integral part of public sector, special attention was paid to essence of public sector, its scope, role and significance in market economies; the main problems in measuring and evaluating the efficiency of public sector functioning in market economies are discussed;
- the structure of higher education sector in Poland was presented and the main economic categories of public universities, i.e. revenues, costs and financial results were analysed; special attention was paid to the analysis of the level and the structure of costs of public universities in Poland;
- the analysis and assessment of current cost accounting in public universities in Poland was carried out; the principles of register, settlements and calculation of costs in public universities resulting from the cost accounting theory as well as valid legal regulations was discussed, the problem of calculation of unit costs of education in public universities was analysed and the graphical model of calculation of these costs was developed; this model was verified in one of the faculty of hypothetical public university; the assessment of usefulness of the cost accounting used in public universities to effective cost management of these units was made; in the verification process the questionnaire studies were used;
- the analysis of selected cost accounting systems, defined in the literature as modern cost accounting systems was carried out; due to the main aim of the dissertation, special attention was paid to the analysis of the essence, assumptions and the structure of activity based costing; this aspects of activity based costing, relating to the measurement and assessment of efficiency of entities that use it, were described.

In the practical part of dissertation, the case study illustrating conditions, requirements, the procedure of implementation of activity based costing in public university as well as the method and results of calculation of unit costs of education was presented. The original model of cost accounting of public university, including both assumptions of the activity based costing and requirements resulting from the valid legal regulations, was built. Then, the developed model was implemented in the hypothetical public university. The unit costs of education for one of the faculties of this university were also calculated.

The final part of the dissertation includes the assessment of the usefulness of the developed cost accounting model for cost management of public universities in Poland and improvement of their efficiency.